

Usona **Esperantisto**

Dumonata bulteno • Bimonthly bulletin 2010:2 (mar-apr)

Christopher ZERVIC

Growing up with Esperanto (p. 14)

Ankaŭ ĉi-numere: Ĉu partopreni en la 95a UK? • *The Ilya Frank method* • Rakonto: *Metamorfozoj*
Tradukaĵo-interŝanĝo: verkoj el la hebrea kaj rusa lingvoj • *Korelativa krizo* en flughaveno • kaj eĉ pli...

Usona Esperantisto

Dumonata bulteno • Bi-monthly bulletin

Vol 49, No 2 — 2010:2 (mar-apr)

Redaktisto • Editor: HOSS FIROOZNIJA

Sendu kontribuojn al • Send contributions to:

✉ bulteno@esperanto-usa.org

✉ Usona Esperantisto, c/o Hoss Firooznia
CPU 271205, U. of Rochester
Rochester, NY 14627-1205, USA

Usona Esperantisto is the newsletter of Esperanto-USA. We welcome contributions in both Esperanto and English; please use email if possible and include your name, a photo of your face, and your email/postal address. With photos please include the name of the photographer and subject(s), location, and date. We will return materials by mail if you include a self-addressed, stamped envelope.

You may reprint content from this publication if you give credit. Please send a copy of any reprinted materials to the address above. Opinions expressed in this publication are those of the individual authors and do not necessarily reflect the views of Esperanto-USA or the editor.

Usona Esperantisto estas la bulteno de Esperanto-USA. Ni bonvenigas kontribuojn kaj en Esperanto kaj en la angla lingvo. Prefere uzu retpoŝton, kaj aldonu viajn nomon, vizaĝofoton kaj (ret)poŝtadreson. Kun fotoj bonvolu aldoni noton pri la dato, la loko, kaj la nomoj de la foti(n)toj. Ni perpoŝte resendos materialojn se vi aldonas mem-adresitan, afrankitan koverton.

Oni rajtas reaperigi materialojn de la bulteno kun fontindiko. Bonvolu sendi al la supra adreso ekzemplerojn de ajna republikigitaj materialoj. Opinioj esprimitaj en la bulteno apartenas al la individuaj aŭtoroj, kaj ne nepre prezentas vidpunktojn de Esperanto-USA aŭ de la redaktisto.

**esperanto
usa**

Centra Oficejo • Central Office

✉ PO Box 1129, El Cerrito CA 94530 USA

☎ 510.653.0998; 2510.653.1468

✉ info@esperanto-usa.org

http://esperanto-usa.org

Direktoro • Direktoro, CO: William B. HARRIS

Prezidanto • President: Philip G. DORCAS

Vicprezidanto • Vice President: Tim WESTOVER

Sekretario • Secretary: Julie SPICKLER

Kasisto • Treasurer: ???

Aliaj estraranoj • Other board members: Jenja AMIS,
Mar CÁRDENAS, D. Gary GRADY, Anjo HARLOW, ROS Haruo,
Tor KINLOK, Orlando E. RAOLA, Julie WINBERG,
Christopher ZERVIC

Noto de la prezidanto

Saluton, gekolegoj! Mi esperas, ke vi partoprenos nian Landan Kongreson en Vaŝingtono (28–31 majo). Pri la venontaj landaj kongresoj, la estraro atendas proponojn el Sanfrancisko por 2011 kaj el Dalaso por 2012. La Sanfranciska Esperanta Regiona Organizo (SFERO), kaj la Esperanto-Klubo de Norda Teksaso (EKNT) pridiskutas interne pri la planoj por tiuj jaroj.

Mi petas, ke vi anoncu en viaj kluboj pri la gravaj eventoj en Esperantujo – do landaj kongresoj, NASK, UK, regionaj kunvenoj, ktp. Vidu la anoncojn kaj kalendaron en la bulteno kaj ĉe nia retejo por detaloj.

La Kandidatiga Komitato laboras nun pri listo por la venonta balotilo. Estras la komitaton Jakobo SCHWARTZ. Kun li kunlaboras Darcy ROSS, Lusi HARMON, Phil BREWER, kaj Peggy DOLTER. Dankon al la komitato. Membroj ricevos la balotilojn antaŭ la kongreso, laŭ la reguloj en nia statuto.

Jam pasis du monatoj de la nova jaro. Ĉu vi jam remembris al Esperanto-USA? Ĉu vi jam mendis gazetojn? Ĉu vi jam remembris al UEA por 2010? Vi povas membris al Esperanto-USA en nia retpaĝo. La kvanto da membroj estas nia ĉefa mezurilo de nia aktiveco kaj kresko. Mi petas, ke vi membris. Plue, anoncu tion en via loka klubo.

Se vi havas raporton el via loka grupo, nepre sendu tion al nia redaktisto por vastigi nian informon en la bulteno. Kontaktu al <bulteno@esperanto-usa.org> por informo pri fotoj kaj aliaj detaloj.

Mi vidos vin en Vaŝingtono!

Amike kaj kunlabore,

—Filipo DORCAS <filipo@grupoj.org>

We need you! Your membership fees help promote Esperanto and provide services to speakers and students across the country. Members receive the bi-monthly magazine *Usona Esperantisto*, the *Membership List*, discounts from the Book Service, access to online resources (mailing lists, blog space, etc.) and a discount at the national convention. Please join (or renew) today!

Return with payment to: **Esperanto-USA, P.O. Box 1129, El Cerrito CA 94530**

Name: _____

Address: _____

City & State: _____

Postal code & Country: _____

Phone & Fax: _____

E-mail: _____

Birthdate (M/D/Y): ____/____/____ Ham radio call: _____

In the member list, don't publish my: address phone fax email

Send me info on joining the *Universala Esperanto Asocio*

Please check **one** category of membership/support:

- Friend of Esperanto \$10.00
(not a membership, but you receive 3 issues of the newsletter)
- Youth *(you must be under 27)* \$20.00
- Limited Income \$20.00
- Individual \$40.00
- Family \$60.00
- Sustaining \$80.00
- Life *(birthdate required)* \$800.00

Credit card info: Visa Mastercard

Number: _____ Expires(M/Y): ____/____

Regional events

These are just a small sampling of some of the upcoming events either conducted in or relating to Esperanto. For a much more comprehensive list of various events taking place around the world, see <<http://eventoj.hu/2010.htm>>. If you'd like us to list your regional event, please contact us at <bulteno@esperanto-usa.org>.

3 – 4 April (Phoenix, AZ)

Verda Domo de Arizono

Spring gathering at the *Verda Domo de Arizono*. Ideal for families. For details, see <<http://verdadomo0.tripod.com>> or contact Angelina Taremi at <angelinata@aol.com>.

22 – 24 May (Trois-Rivières, QC)

MeKaRo: Mez-Kanada Renkontiĝo

The 7th annual *Mez-Kanada Renkontiĝo de Esperanto* (MeKaRo) meets in Québec. Visit <<http://www.esperanto.qc.ca>>, email <informo@esperanto.qc.ca> or write to Esperanto-Societo Kebekia, 6358-A, rue de Bordeaux, Montréal (Québec) H2G 2R8, Canada.

28 – 31 May (Washington, DC)

Landa Kongreso de Esperanto-USA

The national conference for American Esperanto speakers. A weekend of talks, courses, trips to sites in DC, and much more. Don't miss it! For more information, see <<http://esperanto-usa.org/node/1810>>.

28 June – 16 July (San Diego, CA)

NASK: Nord-Amerika Somera Kursaro

The world-famous North American Summer Esperanto Institute (NASK) meets for three weeks at UC San Diego. Study Esperanto by the beach and get five college credits from the University of California! Space is limited, so please sign up soon. For more info, see <<http://esperanto.org/nask>>.

Local group meetings

Local groups provide great opportunities for both experienced speakers and new students. Most groups meet monthly, weekly or even bi-weekly. The following is a list of contacts for some of the larger groups that meet regularly; for a more complete list, please see our website.

California

Sacramento: <http://esperanto.org/us/esos>

San Diego: <http://groups.yahoo.com/group/EsperantoGrupodeSanDiego>

San Francisco: <http://esperanto.org/us/SFERO>

Santa Barbara: dorothyh@west.net

Los Angeles: <http://fizzylogic.com/users/bulbul/esperanto/konversacia-rondo>

Colorado (Longmont) <http://ek-ek.org>

Connecticut (Wallingford) <http://esne.net>

District of Columbia <http://esperantodc.org>

Georgia (Atlanta) <http://esperanto-atlanta.org>

Hawaii (Honolulu) <http://esperanto.org/us/Honolulu>

Idaho (Boise) <http://terpomuloj.org>

Illinois

Champaign-Urbana: <http://ekoci.org>

Chicago: <http://esperanto-chicago.org>

Maine (Bangor, Houlton) <http://esne.net>

Massachusetts (Acton, Amherst, Cambridge, Northampton) <http://esne.net>

Missouri (St. Louis) <http://esperanto-stl.org>

New Jersey (Princeton)
<http://esperanto-nj.tripod.com>

New York

New York: <http://esperanto-nyc.org>

Rochester: <http://esperanto.lodestone.org>

Ohio (Cincinnati) <http://ligileto.freeshell.org>

Texas

Austin: <http://esperantaklubo.konfuzo.net>

Dallas: <http://esperanto-tx.org>

Virginia (Hampton Roads) <http://bonege.com>

Washington (Seattle) <http://seattlesesperanto.org>

Wisconsin (Madison) <http://groups.google.com/group/esperanto-societo-madison>

Venu al MeKaRo en Tririvero!

La oka Mez-Kanada renkontiĝo en Esperanto (MeKaRo) okazos en Tririvero, Kebekio, de la 22a ĝis la 24a de majo. Tririvero estas agrabla urbo borde de la riverego Sankta Laŭrenco. Ĉiuj eventoj okazos en la ĉirkaŭaĵo de la kunvenejo (la Domo Hertel), historia konstruaĵo en la malnova urbo.

Oni povos tranokti ĉe diversaj gastejoj, junula gastejo aŭ hotelo. Vi devos mem mendi vian tranoktadon; informoj troviĝas ĉe la retejo sube.

La programo inkluzivas ekskursojn (al muzeo pri popolkulturoj, al malnova malliberejo, ktp), prezentojn, kulturen vesperon, kaj vespermanĝo en historia restoracio. La Esperanto-grupeto de Tririvero estas tre entuziasma bonvenigi vin. Vidu detalojn ĉe <<http://esperanto.qc.ca/eo/mekaro8>>.

La programo inkluzivas ekskursojn (al muzeo pri popolkulturoj, al malnova malliberejo, ktp), prezentojn, kulturen vesperon, kaj vespermanĝo en historia restoracio. La Esperanto-grupeto de Tririvero estas tre entuziasma bonvenigi vin. Vidu detalojn ĉe <<http://esperanto.qc.ca/eo/mekaro8>>.

Deklamu poezion ĉe la LK

D-ro Esther SCHOR invitas vin partopreni en poezio-deklamado dum la LK en Vaŝingtono. Bonvolu retpoŝti al ŝi, antaŭ la 1a de majo, aŭ a) poemon originale verkitan en Esperanto, kiun vi ŝatas, aŭ b) usonan poemon tradukitan en Esperanton. Ŝi kompilos antologion kaj partoprenantoj laŭvice laŭtleĝos la poemojn. Eĉ se vi volas nur legi, bonvolu kontakti ŝin per <eschor@princeton.edu>.

NOREK okazos en Anacortes

NOREK (kunsido de esperantistoj el nordokcidenta Usono kaj okcidenta Kanado) okazos ĉi-jare en Anacortes, Vaŝingtonio de la 17a de septembro (vendredo) ĝis la 19a (dimanĉo). La ĉefa evento estos tuttaga pramŝipa vojaĝo al kelkaj insuloj en la bela insularo San Juan. Ĉiuj estas bonvenaj! Vizitu la NOREK-retejon ĉe <<http://sites.google.com/site/norek2010>> aŭ retpoŝtu al <norek2010@gmail.com>.

Korespondi deziras

Vitalija GELUCEVIČIENĖ, Naujoj – 20 Daugai, Lithuania – Litovujo

Mi estas medicina fratino el Litovujo, kun tri infanoj kaj edzo. Mi ŝatas vojaĝi, turismon, sporton, naturon, ankaŭ danci kaj legi. Mi volas korespondi kun esperantistoj el Usono.

Wieslaw MICHALAK, <wiesmich@poczta.fm>

Mi estas polo kiu laboras en universitato kiel instruisto kaj filmisto. Mia hobbio estas velnavigado. Mi volas ekkoni aŭ filmiston aŭ veladiston por interŝanĝi profesiajn spertojn kaj praktiki la anglan lingvon.

Koresponda Servo de JEI, Sinzyuku-ku, Waseda-mati 12-3, Tokio, Japan / Japanujo

La Japana Esperanto-Instituto (JEI) peras korespondon inter japanaj kaj eksterlandaj korespond-dezirantoj. Skribante al ni korespondo-peton, bonvolu aldoni vian aĝon, sekson, profesion, interesojn kaj viajn preferojn por faciligi nian laboron.

Limeriko-rubriko

La solvoj por la lastnumeraj enigmoj fare de Russ WILLIAMS estas la hollywoodaj klasikajoj (1) "Casablanca" kaj (2) "It's a Wonderful Life". Jen alia enigmo de li; denove ĝi aludas al klasika usona filmo. Ĉu vi povas diveni la nomon?

Virino en sudo prestiĝis,
kaj viro en ŝin enamiĝis.
Sufero milita
kaj amo finita.
"Verdire, ne gravas al mi! Ĝis."

(La solvo aperos en la venonta numero...)

Get fed for promoting Esperanto!

Rotary clubs meet every week, so they need many speakers. From 1988 to 1990 I gave over 100 talks about Esperanto to the Rotary club. The members had the most fun at their meetings and I felt welcome at them all. Speakers are treated to a free breakfast, lunch or dinner, depending upon the meeting time.

Now that my *denaska esperantistino* is grown, I've returned to more public speaking and spoken to several Rotary clubs. Aminda and I have created a wonderful brochure to involve and educate our audiences.

Rotary has special interest groups (Rotary Fellowships) reaching across the globe. Created in 1928, the Esperanto Rotary Fellowship was the first, and it is still very active. Ursula and Giuseppe Grattapaglia of Brazil staff its booth at the annual Rotary International convention. They were also guest speakers at the *Landa Kongreso* of Esperanto-USA in Texas, and they made Ron Glossop an honorary Rotarian for his work promoting peace and Esperanto. Both Ron and Neil Blonstein have helped at the booth.

The rotary web site at <http://rotary.org> lists the wonderful things that Rotary is doing (for example, it has almost eradicated polio worldwide). Click on "Club Locator" to find a group near you.

Women first became full Rotarians in 1989, and they participate as much as the men. Last fall I officially became a Rotarian for the fun of it. Some of you may also want to join for the contacts and to be an Esperanto presence.

Email me for the brochure and the outline I use for my presentation. Ankaŭ plaĉus al mi kunparoli kun vi pri tio.

—Sherry A. Wells

esperantosherry@tm.net

Se ne UK... kial ne AK?

Ĉar usonanoj oficiale ne rajtas partopreni en la ĉi-jara UK, eble indas pripensi vojaĝon al la 6a Azia Kongreso de Esperanto, kiu okazos en Mongolujo je 19–23 junio en Ulanbatoro.

Mongolujo estas sufiĉe ekzotika lando por usonanoj, kaj tiu ĉi estas la unua fojo en la historio de Esperanto-movado ke tie okazas internacia Esperanto-kongreso. Multajn informojn pri Mongolujo vi povas trovi en Esperanto ĉe la TTT-ejo <http://mongolio.info>, kaj ankaŭ ligojn al informoj pri la kongreso. Por pliaj informoj, demandoj, ktp, ekzistas la retadreso ak2010@esperanto.mn.

Mi ĝojas kalkuli inter miaj amikoj kelkajn mongolojn, plejparte esperantistajn. Mi tre bedaŭras ke mi mem ne povos iri al Mongolujo ĉi-jare, sed mi deziras instigi laŭeble multajn esperantistojn partopreni en la kongreso. Ĝi certe estos sperto ne forgesebla, kaj se miaj amikoj estas ekzemplaj, la homoj tie estas tre amikindaj. Unu el miaj ekskolegoj el Japanujo ofte estas en Ulanbatoro ĉi-jare kaj lastjare por helpi pri la organizado de la kongreso.

—Joel BROZOVSKY

Skribu al Usona Esperantisto!

Leteroj prefere estu ne pli ol 500 vortojn longaj; ni redaktos por laŭbezone koncizigi. Ni bonvenigas kontribuojn en Esperanto aŭ la angla. Skribante al la redakcio, nepre menciu ke vi proponas viajn komentojn por publikigo.

Letters should be no longer than 500 words each; we'll edit for length as needed. Contributions may be in Esperanto or English. When writing to the editor, please be sure to indicate that your comments are intended for publication.

Ĉu partopreni en la 95a UK aŭ ne?

Kiel usona vojaĝ-agento, mi ne rajtas pagi por vi monon uzotan en nia granda, forta "malamiko", Kubo. Tamen, mi povus kaj certe rajtas doni al vi informon pri tiu ĉi grava por ni internacia konferenco:

- 1) Vi povas aliĝi pere de UEA – eĉ se vi persone ne povas iri – por subteni nian internacian movadon. Vi povas aliĝi per la reto, aŭ mi volonte sendos al vi paperan aliĝilon.
- 2) Vi devas posedi pasporton validan por almenaŭ 6 monatoj post alveno en la lando.
- 3) Niaj meksikaj kaj kanadaj amikoj provizos helpon partopreni kun ili en ne-usonaj flugoj, en antaŭ- kaj post-kongresoj kaj eĉ hotelo kiujn ili mendos por ni kiu ne rajtas mendi.
- 4) Ekzemple: "Survoje al UK" – Meksiko D.F. 3 noktoj
  - (a) Inter 7–10 julio, por tiuj kiuj partoprenos en ILEI aŭ antaŭkongreso, AŬ...
  - (b) Inter 14-17 julio, por iri al la komenco de la UK
- 5) Antaŭkongreso – Rondvojaĝe el Havano al Baracoa kie Kristoforo Kolumbo alteriĝis en 1492
- 6) Bela, komforta hotelo en Havano
- 7) Kolonia Cirklo de Meksiko DF al Guanajuato, San Miguel de Allende, Patzkuaro, Morelia, Toluca

Lusi HARMON

Lusi estas vojaĝ-agento kaj la komisiito pri vojaĝ-aferoj por Esperanto-USA. Inter siaj propraj vojaĝoj, ŝi loĝas en Oakland, Kalifornio.

LusiHarmon@esperanto.org

Se vi volas havi detalojn pri iu parto de iliaj planoj, mi sendos al vi detalojn.

Vi devas kompreni ke E-USA petis permeson, kiel organizo, partopreni la UK-on, sed la burokratoj kiuj funkciis dum la periodo de la Bush-jaroj ankoraŭ laboras en tiu fako. Ĝis nun la Obama-administracio ne havis tempon aŭ emon atenti tiun malmoralan kaj tute eksmodan metodon protekti nin kontraŭ teroristoj. Se vi sekvis la aferojn dum la jaroj, vi scias ke miloj da usonanoj vojaĝos tien ĉiujare, kontraŭleĝe, por pli bona malmultekosta san-sistemo, por ĝui la muzikon, aŭ nur por bonege turismi. Nur la organizoj kiuj aranĝis la vojaĝojn suferis finance. Pro la fakto, ke mi kaj la plejparto de la mondo opinias ke la reguloj de nia registaro estas tute stultaj kaj malmoralaj, niaj samideanoj en Meksiko kaj Kanado volas helpi nin havigi sufiĉe da informo por decidi ĉu ni mem volas iri.

Se vi volas konsideri partoprenadon, sendu al mi per poŝto bonan kopion de la unuaj 2 paĝoj (kun via foto) de via pasporto – kaj peton pri informo. Tio tute ne signifas ke vi decidu iri aŭ ne. Eble vi nur volas scii, kion vi maltrafos.

Samideane via,

Lusi Harmon
 Komisiito pri Vojaĝ-aferoj
 2389 Thackeray Dr.
 Oakland CA 94611
 (510) 531-8393

Metamorfozoj

Irlandaj legendoj estas konataj tra multaj partoj de la mondo, aparte tiuj fabeloj pri la koboldoj kiuj vestas sin verde, surhavas bulĉapelojn kaj gardas trezorojn ĉe la finoj de ĉielarkoj. Eble neniu krom mi vere kredas tiajn fe-rakontojn. Mi tute kredas ilin, tamen, ĉar unufoje mi transformiĝis en tian koboldon. Finfine, kvindek jarojn poste, mi nun povas malkaŝi la tutan veron.

En la somero de 1959, mi laboris po dek horojn nokte, po sep noktojn semajne, ĉe manufakturo kie ni produktis valvojn ŝtaltajn. La laboro estis malfacila kaj malpura, la vetero varmegis, kaj la fabriko varmiĝis eĉ pli pro forĝformoj. Aldone al nia mizero, ni bezonis porti pezajn verdajn uniformojn kaj veldistajn ĉapelojn kun mallongaj bekoj por gardi kontraŭ fajreroj kaj flamoj. Tiu okupo estis infera. La sola kialo por labori tiamaniere – malsimile al miaj kompatindaj kamaradoj – estis por amasigi sufiĉe da mono por reiri aŭtune al universitato.

Tiutempe nur du aferoj komfortigis mian vivon: mia belega karulino Ana, kaj mia maljuna ĉeĥa violono. Malfeliĉe, mi malofte povis viziti Anan – ankaŭ ŝi estis studento – ĉar ŝi laboris tage kiel kelnerino ĉe la kafejo *El Perro Roto*. Cetere, mi ne rajtis ludi la violonon kiam mi revenis de la fabriko je la tria horo matene; mi loĝis en luita ĉambro ĉe domo kie ĉiuj logantoj krom mi dormis nokte kaj laboris tage. Do, se mi volis malstreĉiĝi post mia labortago, mi veturigis mian kadukan aŭton en la kamparon kaj tie ludis la violonon sub la luno kaj steloj.

El ĉiuj lokoj en la kamparo, aparte plaĉis al mi la *Gazono de O'Bannon*. Ĝi estis

Philip DeCAMP

Phil ("Alko") loĝas en Novjerzeo kun sia edzino Gayle ("Ana"). *Metamorfozoj* estas lia dua rakonto por *Usona Esperantisto*.

TwoDeCamps@comcast.net

granda kaj bela areo, kiun la riĉa posedanto ne zorgis kultivi. Anstataŭe, tiu emerita irlandano tenis la landon plejparte por rajdi sur ĉevaloj kun sia filino. La tereno inkluzivis ankaŭ belan rojon, kiun la bienulo provizis per buntaj trutoj. La plej proksimaj domoj estis pli ol du kilometrojn for; sed malgraŭ tio, ludante spiritajn kamparajn melodiojn sur la rojobordo, mi alfiksis dampilon al la violono por kvietigi la sonon. Se la muziko sonus sufiĉe dampite kaj elfece, neniu ĝin aŭdus – aŭ almenaŭ tiel mi pensis...

Okazis je proksimume la kvara horo matene de la fatala tago, ke mi ludis ĵeton sub plena luno. Rigardante malatente en la akvon, mi vidis grandegan truton. Ĝi naĝis kontraŭ la fluo nur sufiĉe rapide por resti ĝuste antaŭ mi, kvazaŭ ĝi aŭskultis la muzikon. Nu, foje plaĉas al mi fiŝkapti, kaj ĉiu scias, ke fiŝistoj kaj violonistoj emas alianciĝi kun Diablo; do, kiam Diablo flustris en mian orelon, "*Kaptu la cielarkon – NEPRE!*" mi vere penis rezisti. Sed – ve – rezisto estis ja vana.

Rapide, kun ŝvitaj manoj, mi detranĉis longan arbobranĉon. Mi prenis unu kordon de mia violono kaj alfiksis ĝin al la branĉo por fari kaptilon. Klare, la diablo posedis min. Malrapide mi kliniĝis preter la krutan rojobordon kaj mallevis la kaptilon en la akvon. Eĉ pli malrapide mi tiris la kaptilon apud la voston de la fiŝo. Fine,

kun kaptilo en la ĝusta pozicio, mi *atakis!* La kordo streĉiĝis, la fiŝo impetis, mi perdis egalpezon kaj transkapiĝis en la rojon, skrapante la verdan muskon de la bordo per mia vizaĝo. Tamen mi surteriĝis sur la piedoj kaj eksciis, ke kvankam mi staris en akvo ĝiskokse, la kordo restis streĉita kaj mi *ankoraŭ tenis la fiŝon*. Kiam la truto saltis en la aeron, mi ĝojkriis leone!

Je la sama momento, grandega ekbrilo preskaŭ blindigis min – mi vidis antaŭ mi nur verdajn makulojn. Ektirante la manojn al la vizaĝo, mi lasis fali kaj kaptilon kaj fiŝon. Dum mi klopodis vidi denove, mi aŭdis sonon de iu, kiu forkuris de la alia roĵobordo. Sendube la ekbrilon kaŭzis fulmlumilo de fotilo.

Negrave, la fiŝo eskapis. Pli grave, mi perdis kordon de mia violono. Tre grave, mi agis stulte – kaj dume, iu fotis min. Mirinde! Malseka, laca, kota, malsata kaj humila, mi reiris al mia ĉambro. Kiam finfine mi ekdormis, mi sonĝis pri Diabolo ridanta.

Ĉirkaŭ tagmeze, mi vekigis. Ĉar mi ne volis pripensi mian malsaĝaĵon, mi okupis min per aĉeto kaj zorgema instalado de nova kordo por la violono. Survoje al mia laborejo, mi haltis ĉe *El Perro Roto* por trinki kafon kaj babilu kun Ana. Post la foriro de la tagmezaj homamasoj kaj antaŭ la vespermanĝa horo, Juan, la propulo, ne ĝeniĝis se Ana kaj mi babilis iomete. Li estis vidvo, kaj plejparte li nur palpebrumis kaj forturnis la kapon kiam mi envenis. Tiun tagon, kiam mi sidiĝis ĉe la verŝtabulo, Ana rapide alportis al mi kafon kaj ŝi aspektis tre ekscitita.

Ŝi fingre montris la televidilon sur la muro kaj diris rapide, “Ĉu vi jam vidis

tion? Ĝi estas la granda rakonto de la tago. Vidu!”

Raportisto sidis apud kampulo kaj paroladis: “...jen Jimbobo Ruĝakolo, kiu venis al nia stacio matene kaj asertis, ke li havas fotan pruvon ke la rakontoj pri preternaturaĵoj en Kantono Klermonta estas veraj. Kia surprizo kiam ni rivelis la filmon! Vi juĝu! Ĉu tio estas koboldo fiŝkaptanta?”

Mi malmulte aŭdis la raportiston post kiam la foto aperis surekrane, ĉar tie estis mi: staranta en akvo, vestata en verdo, kun musko sur la vizaĝo en la formo de verda barbo. La beko de mia ĉapeleto aspektis kvazaŭ rando de bulĉapelo, kaj mi ŝajne levis la grandan truton per magia vergo. (La violonkordo restis nevidebla en la foto, sed aperis ekbrilo ĉe la fino de la branĉo kie la kordo reflektis la fulmlumilon de la fotilo. Klare, tio estis *magio!*)

“...sekvis la stranga muziko...” diris Jimbobo, “...kaj tiu ululo! Mia sango glaciigis!”

“Kion vi pensas?” Ana demandis.

“Ĉu vi ne vidas?” mi flustris. “Tio estas mi!”

Grandokule Ana rigardis jen min, jen la televidilon, denove min, denove la televidilon. Ŝi ekbalbutis ko-vortojn: “Kia... k-kiel... k-kio...” kaj fine, “KIAL?”

“Ŝŝŝ! Mi klarigos”, mi respondis, tute malcerte. Mallaŭte kaj tre rapide, mi rakontis la tutan aferon – krom la parto pri Diabolo – dum ŝi aŭskultis min kun buŝo malfermita.

Fine, Ana skuis la kapon kaj ree demandis, “Sed kial?”

“Ĉu vi kredas je ‘frenezaj momenta?’”

“Jes,” ŝi diris, “vi estas sendube freneza, sed mi ne scias pri ‘momenta’.” Ŝi ridis kaj skuis la kapon denove. “Grave – vi devas

konfesi. Kelkaj kampuloj estas tre superstiĉaj. Vi kaŭzos grandan timon inter tiuj se...”

Mi pensis rapide kaj interrompis ŝin. “Mi scias – *SED...*” Mi spiris profunde kaj diris, “Se mi konfesus, povus sekvi du eventualoj: unue, la kampuloj venus por ĉasi min kun torĉoj, falĉiloj kaj fojnoforkoj – same kiel ili postkuris Frankenstein-on. Due, oni min alportus al La Honorinda Juĝisto, kiu estas bienulo en Kantono Klermonta kaj arda sportisto. Ho! Tridek tagojn li malliberigus min pro fiŝkaptado sen permesilo; sesdek pro fiŝkaptado per kaptilo; tridek pro transpaŝo kontraŭleĝa; tridek pli ĉar li opinias min turpa montarano, kaj tiel plu... Mi restus en malliberejo ĝis Kristnasko. Ambaŭ ebloj ne plaĉas al mi. Mi esperas, ke ni tenu ĉi tiun informon kiel nian sekreteton.”

Ana iom kuntiris la brovojn iom, paŭzis, kaj fine tuŝis la randon de mia taso per fingropinto. “Certe vi scias, Alko, ke oni ne povas devigi edzinon denunci la edzon.”

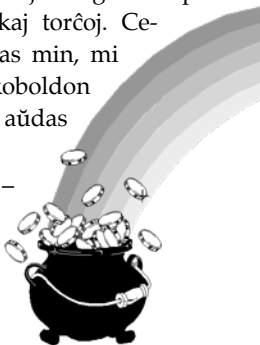
Ne dezirante tremi, mi levis la tason al mia buŝo per du manoj, kaj kisis la fingropinton. “Mi timis, kara, ke vi neniam demandus.”

Ŝi ridetis alloge. “Nu-u-u, kiom ofte venas al knabino oportuno edziniĝi al freneza koboldo?”

La rakontoj el Kantono Klermonta fariĝis pli absurdaj tagon post tago: porkoj flugis nokte, anasoj parolis tage, hundoj predikis evangelion dimanĉe. En la aŭtuno, Ana kaj mi tre feliĉe foriris de kaj urbo kaj kantono por reveni al la universitato. La sorto ne permesis nin reveni al la kantono dum kvindek jaroj, sed antaŭ kelkaj monatoj ni reiris kaj konstatis, ke la

sola rikoltaĵo tie estas domoj. Ĉie estas domoj. Eĉ la roĝo kie mi antaŭlonge ludis violonon – ĝi nun fluas tra betona tubo subtera, sub domoj. Mi desapontiĝis, sed mi scias, ke aferoj ofte ŝanĝiĝas; kaj kvankam kelkaj ŝanĝoj efemeraj, aliaj – ekzemple miaj metamorfozoj – daŭras. Eĉ nuntempe, mi kelkfoje songas kampulojn kun falĉiloj kaj torĉoj. Cetero, kiam mi razas min, mi kelkfoje vidas koboldon en la spegulo, kaj aŭdas ridon de Diabolo.

Kaj ĉiam – ĉiam – mi gardas la trezoron konfiditan al mi antaŭ longa tempo. ★

Senintenca esperantaĵo?

Ĉu sapujoj pensigas reklamistojn pri Esperanto? Unue venis *SANIS* kaj poste *ĜOJO* (vd. N° 2008/3). Kaj nun, jen alia! “Psst! Hej, vi! Ĉu vi volas preni mian sapon? Nu, faru *PROVON...*”

Ĉi-numere por la rubriko ni havas denove elrusigitan poemon de Jaroslav KROLUPPER en Ĉeĥujo, kaj unu poemon tradukitan el la hebrea lingvo fare de Ŝajo MOR en Kanado. Dankon al ambaŭ, kaj mi atendas de ili pli da tradukaĵoj! —Red.

אין לי ארץ אחרת *Mi ne havus alian landon*

Verkis Ehud MANOR
Elhebregis Ŝajo MOR

Mi ne havus alian landon
eĉ se mia tero bruliĝus.
Nur hebrea vorto penetras
tra korarteriojn
al mia animo.

Kun dolora korpo –
kun malsata koro
ĉi tie estas mia hejmo.

Mi ne silentos,
ĉar mia lando ŝanĝis sian vizaĝon.
Mi ne rezignos ŝin
Mi memorigos ŝin
kaj mi kantos en ŝiajn orelojn,
ĝis ŝi malfermos siajn okulojn.

Mi ne havas alian landon
ĝis ŝi renovigos siajn analogojn
ĝis ŝi malfermos siajn okulojn.

Ehud MANOR
(1941–2005) estis
fama israela kant-
verkisto, tradukisto,
kaj konata pro sia
laboro en televido
kaj radio.

Pri la fono de la
kanto, Ŝajo skribas:

Israela poŝtmarko
omaĝe al Ehud MANOR

Ĝi estas ofte dissendata per multaj radiostacioj ĝuste sekve de krizeventoj. Tial ŝajnas al mi ke, en la animo de multaj el miaj (eks)patrujanoj, tiu, ĉefe la unua strofo, povas esti kvazaŭ neoficiala himno, uzata por rekonfirmi nian ununuran apartenecon al nia lando-socio-ŝtato."

Strange, ke en tiu ĉi patriotisma kanto, la dua strofo jam aludas al iom da kritiko pri la sama objekto de ununura aparteneco. Eksplicite ĝi kuraĝigas la kantanton aktive kaj daŭre aktivigi. Eĉ, implicite, lukti por korekti erarojn; Eble por rektigi iom perditan evoluvojon.

Ombro

Verkis Ljubov VONDROUŠKOVÁ
Elrusigis Jaroslav KROLUPPER

Mi amis Vin longege, ja sen fino,
Kaj sorto venis al la vojduiĝ'...
Nerefarebla de horloĝ' destino
Hontinde kulpas pri nia disiĝ'.

Mi amis Vin tenere, malprudente,
Sen iu limo kaj sen iu bar'.
Mi feliĉbraĝon zorgas diligente
Por ke fandiĝu de la rev' rempar'...

Mi amis Vin malsaĝe kaj preferis
La amon antaŭ postviva eden'...
Mi volas vian koron rekonkeri
Eĉ se ŝiriĝus devontiĝ-faden'.

Mi amis Vin freneze kaj pasie,
Sed sorto venis al la vojkruciĝ'.
Submetas sin ja senapeliacie
Anim' pekanta mia al kvitiĝ'.

Mi amis Vin nevole kaj sen fino,
Absurdon, jen, akompanas frustriĝ':
Minutoj, subigitaj al destino,
Sendube kulpas pri nia disiĝ'.

Mi amis Vin... ★

The Ilya Frank Method

Reading is an excellent way to make progress in a language, especially if what you're reading is well-written, interesting, and not too difficult. It helps build vocabulary and creates familiarity with common expressions and normal patterns of phrasing. Fiction is especially good because it usually combines spoken dialog with narrative prose, which in many languages tend to differ from one another.

Unfortunately, reading a novel in a foreign language can be frustrating for a beginner. You constantly have to interrupt your reading to consult a dictionary. As a practical matter that usually means setting the book or magazine aside, searching for the words in question, and then finding your place again in whatever you were reading. This takes enough time that by the time you reach the end of a long sentence you may well have forgotten the meanings of the words at the start. Furthermore, you can't just carry the book or magazine itself around with you; you have to cart along a dictionary as well.

Even worse, idiomatic expressions can remain baffling even after you've looked up all the individual words. (Consider how many non-native speakers of English are baffled, or even horrified, when an English-speaking waiter delivers a plate of food with the cheerful announcement, "There you are.")

Ilya Frank, a Russian trained as a German language teacher, and who now operates his own foreign language school in Moscow, has introduced an interesting technique for adapting books to be read more easily by foreign language students. Since 2001 well over a hundred books

D. Gary GRADY

Gary is Vice President of the American Association of Teachers of Esperanto (AATE). He lives in Durham, NC.

dgary@mindspring.com

have been published using his approach, so obviously it has proved reasonably popular in Russia.

Frank's basic idea is to imbed the translations right in the text, so there's no need to stop reading to consult a dictionary. Each sentence (or with longer sentences, each clause or phrase) is followed by a fairly literal translation. Where necessary, an additional, non-literal translation is included to clarify idioms. Then, after a few paragraphs presented that way, the same text is printed again without the translations, so the student can re-read the passage as a connected, flowing, uninterrupted whole.

Here's an example of the Frank approach taken from the beginning of Edmond Privat's 1909 novel *Karlo*:

1. Kiam naskiĝis Karlo, rozkolora kaj sana bubeto (*when Karlo was born, a pink and healthy little baby*), liaj gepatroj estis ankoraŭ tre junaj (*his parents were still very young*). Ilia unua infano li estis (*he was their first child*). Lia apero en tiu ĉi mondo (*his appearance in this world*) kaŭzis grandegan ĝojon en la tuta familio (*caused great joy in the whole family*). Filo! Vera vivanta knabeto! (*A son! A real living little boy!*) La junaj gesinjoroj Davis estis tre fieraj pri Karlo (*the young Mr. and Mrs. Davis were very proud of Karlo*) kaj ĝuis internan kaj trankvilan plezuron (*and enjoyed an internal and tranquil pleasure*).

1. Kiam naskiĝis Karlo, rozkolora kaj sana bubeto, liaj gepatroj estis ankoraŭ tre junaj. Ili unua infano li estis. Lia apero en tiu ĉi mondo kaŭzis grandegan ĝojon en la tuta familio. Filo! Vera vivanta knabeto! La junaj gesinjoroj Davis estis tre fieraj pri Karlo kaj ĝuis internan kaj trankvilan plezuron.

As readers progress, they can start skipping ahead to the untranslated passages, looking back to the translated versions only as necessary.

The full text of *Karlo* adapted to the Frank method can be found on Lernu, at: <<http://en.lernu.net/biblioteko/franko>>. There you'll also find an introduction to Frank's approach and an Esperanto translation of *Pipi Longstocking* adapted to the Frank method.

Incidentally, despite being aimed at students learning Esperanto, *Karlo* is widely regarded as one of the best original novels in the language (and not just for children). It can also be found online as straight prose and can be ordered from the Libroservo (KAR004, 47 pages, \$2.90 plus shipping, less for members of Esperanto-USA).

A more detailed explanation of Ilya Frank's ideas can be found on his website at <<http://english.franklang.ru>>. For very specific and detailed advice aimed at translators preparing a text for the Frank method, see the page on book adaptation at <<http://english.franklang.ru/10>>.

The Frank method is of course not entirely new. It shares a lot in common with the interlinear and facing-page translations that go back at least a century or two. (Google "interlinear translation" to see a number of examples.) Computer-based language instruction often allows you to click on an unfamiliar word to see an in-

stant definition. (This is true of the reading matter in the library section of the Lernu website, for example.) But the Frank method differs from related approaches and may well have some advantages.

However tempting it might be to suppose that reading a novel might serve as a painless way to learn a language, it seems unlikely that the Frank method can stand by itself. For one thing, it offers no direct help in learning the spoken language. Even someone interested only in learning to read is likely to find it frustrating to dive in completely unprepared. I think Lernu is right to classify the Frank-method versions of *Karlo* and *Pipi Ŝtrumpolonga* among its intermediate courses. At a minimum, a student needs a basic knowledge of Esperanto's alphabet, pronunciation, and grammar first. (True, it's possible to read a language without being able to pronounce it, but it helps to be able to hear the words and sentences in one's head, and besides, most students want to learn to speak.)

Fortunately, a reasonably enthusiastic student of Esperanto could tackle *Karlo* after only a few weeks (or even a few days) of study. Beginners won't have much vocabulary, but that isn't a big problem given Frank's presentation of the text.

Ideally it would be nice to offer students Frank-method versions of short, entertaining novels in a variety of genres—mystery, fantasy, romance, adventure, comedy, realism, etc.—so they can pick whatever appeals to them.

For now, I'd be interested in hearing from people who have tried the Frank method for themselves or know someone else who has. How well does it work in practice? ★

Growing up with Esperanto

As a father of two native Esperanto speakers, I am often asked: “What language are you speaking?” I am glad for this, because it is an outstanding advertisement for the language. A lot of people with whom you are casually acquainted probably don’t know you speak Esperanto, but for me it is hard to hide. In fact, it may be the case that I speak louder than I would because conversations are kept private because of the language barrier, rather than through a reduction in volume.

Few people question my motives. That children have a high capacity for language acquisition is common knowledge. For them to learn Esperanto, all I need to do is speak it with them. I speak it well enough that I can communicate with them anything I want, but for technical things like animal names and machine parts, I can pull it up pretty fast on my phone—there is, indeed, an app for that.

With my five-year-old daughter, I have seldom spoken to her in English since she started talking. It was an important milestone for us when, at nine months old, I asked her “*Kie estas la ventilo?*” and she looked up at the ceiling and pointed at the fan.

Until fairly recently, she spoke to me almost entirely in English, and I responded in Esperanto, and vice versa. Now, especially with things she says very frequently, I prompt her to say it in Esperanto. For example, when we arrive somewhere in the car, she will say, “*Mi petas ke mi deprenu mian rimenon,*” which I will expect her to say before I allow her to take her seat belt off. When she asks for something, I will wait for her to do so

Christopher ZERVIC

is a board member of Esperanto-USA and a father of three. Two of his children have been exposed to Esperanto from birth. Charlotte is five and in kindergarten, and Cooper is three.

zervic@gmail.com

politely by saying “*Mi petas...*” I believe this has influenced the way the children speak English, because they will ask their mom for something by simply saying “I want...,” thinking that they are being perfectly polite.

While I use Esperanto with the kids about 98% of the time, if I am angry with the children, I will speak English. They know I am serious when I switch to English, and my wife explains to other people, “Chris had to ‘go English’ on them.” This is how she gauges how mad I was: by which language I used when scolding the children.

One of the funnest parts of using Esperanto with the kids is when they try to express something in English that they know only in Esperanto. Cooper is very well inclined to refer to a baseball bat as a “hitter,” which obviously tracks the Esperanto *batilo*. Another one is referring to golf clubs as “golf sticks,” and a “putter” as a “pusher.” Everyone will suspect with certainty that Cooper was exposed to golf by a foreigner.

Often times, the kids will just speak English and insert an Esperanto word, such as when Cooper asked his mother “Where is the *forigi-er?*,” referring to an eraser. When we erase a white board, I tell them, *forigu tion*. Apparently, “erase” is not

a concept they have encountered in English yet, as they will erase the board saying “I have to *forigi ĝin*.”

It is not uncommon for them to mix the two languages like this, and I will hear them say “Are we *ir-ing tie* now?,” or, one of my favorites: “I’m *ĝoj-ing*!”

The kids always amuse me with the way they translate Esperanto’s *-ejo* words into English. Both of them seem primarily inclined to translate those place words as a “station”: “coffee station”, “golf station”, “work station”, from *kafejo*, *golfludejo*, and *laborejo*. More recently, they will say “place”, like “swimming place”, or “jumping place”—a swimming pool (*naĝejo*) or a bounce house (*saltejo*).

I have a repertoire of short rhyming expressions that I commonly say to them:

- *Brakon en la jakon.*
- *Jakon en la fakon.*
- *Ĉapon sur la kapon.*
- *Metu, ne ĵetu.*
- *Tuŝu, ne puŝu.*
- *Iru, ne diru.*
- *Haltu – malŝaltu.*
- *Memoru: Ne ploru!*

There are things we say to each other in Esperanto that don’t even make sense, and constitute “inside humor.” The most amusing example comes from an occasion when I wanted to say “*Fermu vian buŝon!*” and “*Iru al via ĉambro!*” but it came out “*Iru al via buŝo!*” For a while thereafter, this expression was how I told them to be quiet.

The way Esperanto is spoken in our house may constitute its own dialect. Football (that is, American gridiron football) is referred to as *usonpilko*, because *usona piedpilko* is a bit cumbersome. Our expression for kitchen counter is *surfaco*, which is short for *kuirsurfaco*. The toilet is called *poto*, which means that when I want to refer to a pot in the kitchen, I usually need to say *kuirpoto*. Parking lot is *aŭtohaveno*, which I have never heard anyone else use.

My wife is often asked if she understands what we are saying, and while she does understand, her speaking ability is limited. Nevertheless, certain phrases in our household seem to always be Esperanto ones, regardless of who is talking or what language we are speaking. Nobody says “chocolate milk” in our house, it’s always *ĉokolada lakto*. If the kids get in trouble, they will have to report to the *paŭzejo*. Or, sometimes my wife will say, “Did you get a *paŭzejo* in school?” The kids had never used the expression “day care” until only recently, because we all call it the *vartejo*. The word *pugo* seems to be the only way we refer to that particular feature.

On one occasion, the kids asked if we could go to Applebee’s, and when I said “*ne*”, they of course asked why not. I jokingly blurted out, “*Ĝi eksplodis.*” They asked me to elaborate, and I made up something about too much ice cream.

Later, when I told my wife I said this to them, she actually suggested that we go to Applebee’s. Thereupon, Charlotte informed her “but it blew up.”

My wife easily repaired the situation by saying, “*Ĝi maleksplodis.*” ★

Korelativa krizo

Esperantistoj en 2009 celebris la 40an jariĝon de la Nord-Amerika Somera Kursaro (NASK) ĉe la Universitato de Kalifornio ĉe Sandiego. Humphrey TONKIN, Ellen EDDY kaj mi rememoris la sinoferon kaj grandanimecon de Bill kaj Cathy SCHULZE, kies malavara donacego plejparte kreis la fonduson *Esperantic Studies Foundation* kiu subtenas la daŭrigon kaj plibonigon de NASK. Kompreneble ni honoras ilin multokaze. Tamen, ni deziris honori ankaŭ Ellen EDDY, kiu transprenis la organizajn laborojn por NASK de Cathy SCHULZE post ŝia morto.

Pro la eminenta laboro de Ellen oni decidis donaci al ŝi specialan lernilon kiun Bill SCHULZE faris por Cathy. Temas pri du dek-flankaj diskoj, unu pli granda ol la alia, kiuj instruas la korelativajn vortojn. Ĝi estas genia inventaĵo kiu indas esti amasproduktita. Per turno de la supra disko eblas fari ĉiujn korelativajn vortojn. Mi nomu la ilon “La Ŝulzkorelativilo”.

Mi devis ĝin kunporti el Kanado en Usonon per aviadilo. Mi volvis ĝin per nigra papero kaj metis ĝin en mian porteban valizon. Sur ĝin mi metis poŝtelefono kaj etan ciferecan fotilon. Apude restis miaj medikamentoj, dentopasto, skribiloj, horloĝo, libroj kaj paperaĵoj.

Ĉe la kontrolstadio por aviadila projekto, mi metis la valizon sur la moviĝantan rimennon por iksradia inspekto. La inspektoroj tuj suspektis, ke mi estas teroristo. Giganta oficiro kun grimaco pride mandis min: “Evidente vi portas en via valizo diskforman moviĝantan objekton apud horloĝo. Pri kio temas?” Evidente, la supra disko de la Ŝulzkorelativilo turniĝis dum tremo de la maŝino. “Ho,” mi diris,

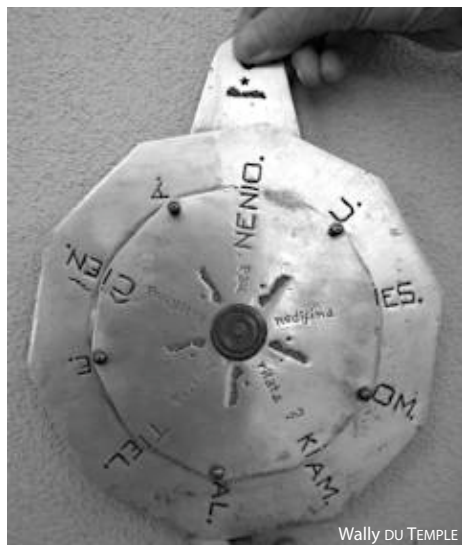
Wally DU TEMPLE

Wally estas estrarano de kaj la Kanada Esperanto-Asocio kaj la fonduso *Esperantic Studies Foundation*. Li loĝas en Brita Kolombio, Kanado.

esperanto@shaw.ca

“ne zorgu pri ĝi – temas pri tre genia aparato kiu simpligas komunikadon inter homoj. Ekzemple, se mi metas la supran diskon al *nen* kaj turnas ĝin al *io*, tio faras la vorton ‘nothing’. Ĝi estas nur kodo gramatika por rapidigi aferojn!”

Mi metis mian manon sur la valizon. “Permesu ke mi montru al vi kiel ĝi funkcias,” mi diris. La oficiro aspektis pli pertrubita. “*Call for back up!*” li kriis. Dum mi estis surplankigita mi feble demandis, “Ĉu vi neniam aŭdis pri Ludoviko ZAMENHOF kaj la Internacia Esperanto-Movado?” Ĝuste tiam sonoris mia poŝtelefono. Alarmiloj sonoregis. Mi estis arestita kaj la tuta atendejo estis evakuata. Dum mi estis senvestigita en apuda konstruaĵo, speciala roboto

Wally DU TEMPLE

Raptorekso

Iu malkovris fosilian skeleton de nova dinosaŭra speco, kiu estas eta praulo de la timega tiranosaŭro. La raptorekso (latine: *Raptorex kriegsteini*), vivis 35 milionojn da jaroj pli frue ol ĝia posteulo, kaj havis preskaŭ egalforman korpon, kun granda kranio, forta makzelo, etaj brakoj, kaj rapiddegaj kruroj. Sed kontraste al tiranosaŭro, raptorekso havis alton kaj pezon de homo. Ĝia longo estis kvarono de la tiranosaŭro kaj ĝia pezo estis centono.

Dum sia analizo de la skeleto, Paul SERENE kaj lia teamo de fosiliaj sciencistoj certigis ke la skeleto ne estis tiel malgranda nur pro sia aĝo. Sinsekva kunfiksigo de ostoj indikis ke ĝi ne estis junulo, kaj ili konkludis ke ĝi estis preskaŭ plenreska dinosaŭro. Sed ĝia simileco al tiranosaŭro je tiu eta grandeco mirigis ilin.

Neniu alia besto ĝis nun trovita havis formon adapteblan al tiu grandega kresko. Dum la sama erao de la raptorekso, prauloj de aliaj konataj dinosaŭroj estis same malgrandaj. Sed ili ne havis la samajn formojn de siaj posteuloj. Ekzemple, la praulo de la triceratopo marŝis per du piedoj anstataŭ kvar, kaj ankoraŭ ne havis kornojn nek krispon. Do estis tuta surprizo al la fako ke la grandega tiranosaŭro evo-

alproksimiĝis al la Ŝulzkorelativilo anticipeante eksplodon. Mi ne scias, kiel oni decidis ke mi ne estas sinmortiga agento, sed post du tagoj oni redonis al mi la Ŝulzkorelativilon kaj valizon, kaj permesis al mi daŭrigi mian vojaĝon al Sandiego. Mi rekomendas al Ellen ke ŝi ne portu ĝin ien ajn per aviadilo, kaj absolute neniam metu nek poŝtelefonon, nek dentopaston sur ĝin

Simono KEITH

Kvankam li estas nek paleontologo nek fosilio, Simono ŝatas dinosaŭrojn. Li loĝas en Koloradio.

simmon@traevoli.com

luis de la eta raptorekso sen multaj rimarkindaj ŝanĝiĝoj.

Pro ĝia malkovro, venas klarigoj al kelkaj antaŭe nesolvitaj demandoj pri la tiranosaŭro. Ŝajnis strange ke ĝiaj kruroj estis pli adaptitaj al kurado ol tiagrande besto povus utiligi. Nun estas evidente ke tio estas nur restaĵo de la raptorekso. La nova speco donas al sciencistoj oportunon reanalizi antaŭajn supozojn pri la tiranosaŭro kaj aliaj dinosaŭroj.

Henry KRIEGSTEIN, kiu origine aĉetis la skeleton de privata vendanto, konsentis donaci la fosilion al la scienca fako. Pro ĝia kontraŭleĝa elfosiĝo, oni planas reporti ĝin al Mongolujo, de kie ĝi venis. ★

Vikimedia Komunejo/Nöbu TAMURA

eĉ en urba vagonaro. Kaj se iam pride mandita pri ĝi, ne menciuj ke ĝi estas "gramatika kodo por rapidigi aferojn". Eĉ ne vortigu la nomon Ludoviko ZAMENHOF ĉar la nomo ŝajnas esti ege fremda kaj suspektinda. Ellen EDDY vere indas ricevi la Ŝulzkorelativilon. Mi gratulas ŝin. Kaj mi ne bedaŭras la ĉagrenojn kaj zorgojn kaŭzigitajn al mi por transporti ĝin. ★

krucvortenigmo

Unu solvinto ricevos \$10-rabaton de la libroservo de E-USA. Ĉiuj membroj rajtas partopreni, sed solvoj nepre alvenu al la redakcio (aŭ poŝte aŭ rete) **antaŭ la 27a de aprilo**.

Ĉu vi pretas, enigmemuloj, malkaŝi la sekreton de la stelethavaj aludoj? Tri... du... unu... ek!

Horizontale

1 Geedziĝa ricevaĵ'	33 "Vi sekrete vorton diros, ĝi tra l' tuta mondo ____."	44 Pli en Puerto Vallarta	54 *Ne estis certa pri io
4 *Translingva transig'	35 Nepluiga prefikso?	46 Glueca suk', ofte el arbo; kaŭĉuk'	56 *"Kiu ____, ankaŭ aŭdu la duan."
9 *Fari teksaĵon per longaj pingloj	37 Malest'	48 Amanta posedi kaj montradi bagatelojn; sinmontrema	58 Kontraŭiga prefikso
12 "___ faras ion, mono ĉion."	38 *Kunligita societ'	50 "Pli bona branĉo sennuksa, ol kaĝo plej ____."	59 Kunmetita formo de la participo "estos ...-onta"
13 Animaloj, Vegetaloj aŭ Fungoj, ekzemple	40 *Laborĉesig', ofte fare de sindikato		60 Akvuĵ' kiel Huron, Ontario aŭ Erie
14 Kapjeso, en Kansas City	42 Maljesi		
15 Estigdat'	43 Membriga sufikso		
17 Malmilde, tranĉe			
18 Aparat' por desegni angulojn 90-gradajn			
19 Ronda plataĵo; kun -teko ĝi fariĝas dancejo			
21 Falanta floketar'			
23 Surdorsa seĝ'			
24 Estaj' kiel Tinkerbelle, ekzemple			
26 Surpriza ĉagren'			
29 Jes, por Jacques			
31 *"Ne ____, trankvile decidu."			

1	2	3		4	5	6	7	8		9	10	11		
12				13						14				
15				16						17				
18						19		20						
				21		22		23			24	25		
26	27	28		29		30		31		32				
33				34		35		36		37				
38				39		40		41		42				
43				44		45		46		47				
				48				49		50		51	52	53
54	55					56		57						
58						59						60		
61						62						63		

New in the E-USA bookstore

All items listed here can be ordered online at <<http://esperanto-usa.org/retbutiko>> or by mail from **Esperanto-USA, PO Box 1129, El Cerrito CA 94530**. More complete descriptions can be found at our website. If a title is out of stock, you can request that the online bookstore notify you by email when it becomes available again. Thanks largely to fluctuations in the value of the dollar, all prices are subject to change without notice.

KARINA KANTAS POR VI **Carina GERLACH**

Songs of childhood sung by Carina from ages 7 to 13. CD. 2009. Vinilkosmo.

\$30.00

AVENTUR'

Kapriol' Members of this Frisian band (Netherlands) came together from former members of Kajto, Blue Tape Band, 60/60,

Kalis and Sjock. They present a rich program of folkdance melodies from traditional Frisian music and their own compositions. CD. 2009. Vinilkosmo. **\$27.50**

SURPLACEN VENU VI **Kaj Tiel Plu**

The Catalan band that produced the albums *Sojle de la klara temp'* and *Plaças al mi* invites you to

journey through music of the Middle Ages and traditions of the Catalan, Occitan and Sephardic. This latest album contains songs and dances from Croatia, Kabylia, Denmark and England. CD. 2009. Vinilkosmo. **\$30.10**

ESPERANTE **EspoDespo**

The fruit of almost three years of experimenting with sounds, rhythms, texts, and melodies. Four

friends, Amir, Karl, Laurent and Andrzej, have been preparing the CD since late 2005, slowly but with persistence and enthusiasm. CD.

2009. **\$30.00**

INSTRUAJ BILDOJ POR **REKTMETODA** **INSTRUADO**

Stano MARCEK

Contains a PDF file with all the pictures used in the textbooks *Esperanto by Direct Method* and *Esperanto per Rekta Metodo*, for use at the computer or with a projector. The file is NOT printable, but the same pictures are available in paper form from the bookstore (see: *Instruaj Bildoj*). CD-ROM. 2006. Slovakia. **\$31.00**

JOM ARTAĴOJ

Jomart and Nataša

A duo from Kazakhstan who began singing together in 1987. *ĴomArtajoj - La ruĝa albumo* is a

collection of old favorites no longer available, rearranged and sung in a more modern style. The recordings are purely acoustic, intended to recreate the warm and intimate atmosphere encountered in their concerts. CD. 2009. **\$33.70**

REPE, RITME, SONE

Antonio Moreira FILHO

Brazilian artist Tone (Filho) from Sao Paulo came to fame in Brazilian Esperanto congresses and meetings between

2005 and 2006 with his hit *Nova kanto*. His rap lyrics express his love of life with rhythms by his Brazilian co-musicians Slim Rimografia, DJ Nato, and even the band NhôCuné. CD. 2009. Vinilkosmo. **\$11.30**